

Відгук

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Антіпіної І.О. «Музично-хорова освіта Сіверського краю в контексті української мистецької традиції кінця ХХ – початку ХХІ століття», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія»

Початок нового тисячоліття в історії України ознаменувався низкою цікавих ініціатив, серед яких і реформа місцевого самоврядування, за якою значна ініціатива у вирішенні безлічі питань життєдіяльності населення належить регіонам. Інакше кажучи, саме регіональна культурна практика стає важливим сегментом становлення нового типу відносин: держави і регіонів, органів місцевої влади і територіальних громад. У цьому зв'язку аналізоване дисертаційне дослідження є на часі, оскільки ставить за мету виявити різні аспекти цих відносин. І освіті у цьому процесі та просторі належить помітна роль.

До переваг даної роботи слід віднести наступне:

- обрання темою дослідження надзвичайно цікавого етнорегіону, який має значні здобутки в усіх сферах культурної діяльності упродовж століть, зокрема й у художній її складовій і на підставі якого українська регіональна культурна практика має можливість постійно звіряти власні результати;

- це можна стверджувати й про переконливо сформовані окремі складові вступної частини дослідження – мету та завдання, об'єкт та предмет наукового пошуку;

- розгляд значного обширу культурно-мистецької діяльності аматорських художніх колективів, що функціонують на базі навчальних закладів різних рівнів акредитації, клубній мережі тощо, організаційний потенціал яких помітно пожвавлює духовний клімат краю;

- намагання авторкою ввести до культурного обігу чимало регіональної інформації, яка лише розширюватиме уяву про духовний потенціал вітчизняної культури;

- кількість опублікованих праць та виступів на наукових конференціях також відповідають вимогам. Є й інші позитивні аспекти аналізованого вище дисертаційного дослідження.

У той же час, позитивно оцінюючи дану роботу слід наголосити на окремих її недоліках, а саме:

- зазначивши у вступній частині дисертації, що територіальні межі дослідження охоплюють Сіверський край, який, як відомо, об'єднує декілька областей України, Білорусії та рф, авторка зосереджує увагу на розгляді стану культурного життя лише українських територій;

- у тексті є чимало граматичних помилок, повторів слів, зокрема; дискусійним є твердження авторки про те, що нею проведено *повноцінний аналіз* діяльності *всіх* (тобто 140? поданих у додатку аматорських колективів лише окремих українських територій) хорових колективів *регіону* (С.4), позаяк Сіверщина – це не лише район області, а 10 окремих територій (тоді потрібно вказувати про що йдеться);

- у п. 1.1 – фактично теоретичному параграфі, є лише 5 посилань. У текст параграфу постійно включаються тези про актуальність дослідження (С.22), методологічну його основу (С.23); подальший текст викладено у формі анотації. В тексті чимало безпідставних тверджень, які не підкріплюються посиланнями на джерело (С.22, 23); повторів (С.23-24 і С.16-17);

- авторка стверджує, що нею розроблено і експериментально перевірено модель *формування музичної культури особистості* (С.28), не коментуючи її сутність (але навіть у такому разі це питання виходить за межі дисертації за заявленою спеціальністю, оскільки формування будь-яких компетенцій належить до спеціальності 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»).

- використання архівних матеріалів є, поза сумнівом, важливим інформаційним джерелом, але потрібно якимсь чином мотивувати це

використання, оскільки архівні матеріали XIX ст. не зовсім *пов'язуються у тексті роботи з першою третьою XXI ст.*;

- п. 1. 1 складається лише з тез про музичну освіту і музичне виконавство, не підкріплених ні посиланнями на відповідні джерела, ні характеристикою цих колективів. Тотожні зауваження стосуються і п. 1.2:

Не коректні вживання термінів (Чернігівський регіон, С. 41, як і Сіверський край – територія 10 культурно-різних областей України, Білорусії та Росії (С.38) в тому контексті, який використовується в тексті роботи. В іншому разі потрібен коментар, про що йдеться, або подавати характеристику культурно-мистецьких процесів, хорової освіти і на *цих* територіях). Незважаючи на постійне вживання різних термінів, зокрема й «музичні традиції», авторка лише на с. 74 вказує, що музично-хорові традиції освіти Сіверського краю ....- унікальний синтез української народної та європейської культур (!?), але це твердження можна віднести до будь-якого українського терену.

Будь-який розділ дисертації (зокрема й II – від С. 75) не доцільно починати з того, що в ньому *буде* зроблено.

Немає в Законі про культуру (2010 р.) «концентрації політичного курсу на встановлення та забезпечення хорової автентичності Сіверського краю» (С.75); не доцільно декларувати, що «авторкою буде здійснено дослідження *освітньо-наукової, літературно-театральної, музично-кінематографічної та інформаційної культури* незалежної України, як координаторів формування та розвитку хорового мистецтва» (С.75), оскільки це не входить у параметри даного дослідження.

Не зовсім доречно в другій половині роботи торкатися гендерних питань (С.78), розвитку української мови (С.82) та ін., адже тема дослідження – інша. Це стосується і назви п. 2.1 «Розвиток хорових традицій Сіверського краю», а мова йде про інші чинники: національну ідею, державне регулювання культурної політики, Центр культурного менеджменту, розвиток української мови..... Не доцільно постійно згадувати «Основи

законодавства про культуру» (С.80,81,83,85...), ухвалених у 1991 і опублікованого у лютому 1992 р., коли є низка інших законодавчих актів, де все чи майже все враховується.

П. 2.2 – присвячено *педагогічним засадам* хорової освіти, але в контексті спеціальності 034 «Культурологія» це не зовсім доречно.

...«Широка розспівність, методична рухливість, великий співацький діапазон» (С.87) – це не традиції Сіверського краю, а характеристика виконання твору конкретного колективу. Не має потреби в контексті дослідження *педагогічних засад хорової освіти*, розповідати про потенціал ДМШ: «комп'ютерні класи, новітні технології, чудових викладачів» (С.88), не згадавши про хорові традиції! Далі (С.90-93) чимало непотрібної *стосовно теми дисертації* інформації про директорів ДМШ, філії, наявність відділів образотворчого мистецтва, сценічної мови, класичного, спортивного танцю....., групи «Малютко», адже заявлена назва параграфу передбачає інше.

Текст перевантажений зайвою інформацією про організацію різних видів практик у коледжах; про те, що НДПУ ім. М.Гоголя готує фахівців за спеціальностями юриспруденція, психологія, соціальна робота, філологія. Підготовка викладачів навіть музики – це інша спеціальність (13.00.04), а не 034 «Культурологія», або потрібен вмотивований коментар цього кроку.

У Р.ІІІ. не можна безапеляційно стверджувати: «школи та університети, заводи та фабрики, театри і філармонії стали центрами тих надбань, які знищувалися радянською владою» (С.110, у підтвердження, див. інше твердження – С.122); так само, як і жіночий хор «Софія» під керівництвом директорки – не є професійним колективом; професійний колектив – це структура, що знаходиться на повному утриманні державної чи комунальної влади, як хор ім. Г.Верьовки чи муніципальний хор «Орея» в Житомирі. Це стосується й хорів коледжів, які є типовими навчальними колективами, потрібними в організації навчального процесу, але це не професійні

музичні структури, зважаючи на загально прийняту термінологію. Хоча сам факт розгляду діяльності цих художніх гуртків є позитивним в принципі.

Таким чином, аналізоване дисертаційне дослідження розширює культурний простір регіону і є певним внеском у розробку заявленої проблематики.

Офіційний опонент: доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету

Виткалов Сергій Володимирович

18.04.2023 р.

